

Pozdravno obraćanje zamjenika predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine dr. Denisa Zvizdića na naučnoj konferenciji “Državnost Bosne i Hercegovine u XX. i XXI. stoljeću: istorijski izazovi i dostignuća u razvoju državnosti Bosne i Hercegovine”

Sarajevo, 22. novembar 2023.

Cijenjeni gosti,

Poštovani učesnici naučne konferencije,

Uvaženi predstavnici medija i civilnog društva,

Dame i gospodo,

Sa zadovoljstvom sam prihvatio poziv uvaženog predsjednika Akademije nauka i umjetnosti BiH akademika Murisa Čičića i potpredsjednika Akademije nauka i umjetnosti BiH akademika Mirka Pejanovića da vam se obratim na otvaranju ove Konferencije, jer i sam dolazim iz akademske zajednice i smatram da su ovakve konferencije jedan od načina da se da neophodan naučni doprinos najvažnijoj temi koja određuje sadašnjost i budućnost svakog društva i države, a to je pitanje državnosti naše domovine.

Mislim da je naziv ove naučne konferencije dobro koncipiran, jer modernu državnost Bosne i Hercegovine i treba posmatrati u dva konteksta. Prvi kontekst je 20. stoljeće, vrijeme ogromnih izazova i društvenih promjena u kojima nam je bila potrebna politička mudrost, državotvorna svijest i kvalitetno liderstvo, kako bismo uopšte i kao narod i kao država opstali na ovim prostorima.

Drugi kontekst je 21. stoljeće, u kojem živimo, ali isto tako vrijeme ogromnih geopolitičkih izazova koji će dovesti do uspostavljanja novog svjetskog poretka što će zahtijevati koherentnu strategiju – usaglašavanje različitih nacionalnih i regionalnih poredaka unutar dogovorenih pravila, općeprihvaćenih načela i ciljeva – i što je jednako važno – zajednički definiranih ograničenja u načinima i modelima djelovanja.

U tim , vrlo izazovnim procesima, BiH mora naći svoje mjesto i sačuvati svoju državnost, svoj multietnički karakter i demokratski kapacitet.

Ova konferencija se također simbolički održava u pravo vrijeme, pred 25. novembar Dan obnove državnosti Bosne i Hercegovine, ali i u vrijeme novih nasrtaja na državnost Bosne i Hercegovine, na njen suverenitet, teritorijalni integritet, međunarodnopravni subjektivitet i političku neovisnost.

BiH i njeno multikulturno i multikonfesionalno društvo su u svojim historijskim granicama preživjeli i Osmansko carstvo, i Austro-Ugarsku, i Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca, i neke od najjačih udara na njen historijski teritorijalni integritet kao što je bio period šestojanuarske diktature ili sporazum Cvetković-Maček, da bi na I zasjedanju ZAVNOBIH-a, dakle, poslije 480 godina, usvajanjem Rezolucije koja nije bila samo politički nego i ustavni akt, obnovila svoju državnost, da bi se, u konačnici, građani BiH u martu 1992. godine opredijelili za samostalnost i nezavisnost Republike BiH što je 1992. krunisano međunarodnim priznanjem i prijemom u Ujedinjene nacije.

Želim posebno naglasiti riječi "obnova državnosti", jer državnost Bosne i Hercegovine nije nastala 1943. godine, već je vraćena. Državnost Bosne i Hercegovine je mnogo starija i seže sve do vremena srednjovjekovne banovine i kraljevine Bosne, odnosno do 29. august 1189. godine kada je sačinjen najstariji sačuvani diplomatski dokument srednjovjekovne Bosne koji pokazuje njen državotvorni i međunarodni karakter, a to je Povelja Kulina bana.

Praktično sve navedene datume i događaje, možemo označiti kao međaše bosanske, odnosno bosansko-hercegovačke državnosti.

Najčešća rečenica koja se citira sa Prvog zasjedanja ZAVNOBIH-a održanog 25. i 26. novembra 1943. godine u Mrkonjić Gradu glasi: „Bosna i Hercegovina nije ni srpska, ni hrvatska ni muslimanska nego i srpska, i muslimanska i hrvatska.“, čime je, na bazi formirane svijesti o zajedničkoj suverenosti, u tome trenutku i u takvim historijskim okolnostima reafirmiran stav da je BiH zajednička država tri autohtona naroda.

Međutim, u tekstu Rezolucije ZAVNOBIH-a iz Mrkonjić Grada postoji po meni još važnija rečenica koja glasi: „Narodi Bosne i Hercegovine vijekovima su živjeli zajedno, međusobno izmiješani i povezani zajedničkim interesima. Vijekovima je tuđin unosio

sukobe i mržnju. Tu politiku mržnje i netrpeljivosti nastavile su u bivšoj Kraljevini Jugoslaviji sve protivnarodne partije. U plamenu narodno-oslobodilačke borbe brišu se tragovi zlosrećne prošlosti i stvara se nerazrušivo bratstvo naroda Bosne i Hercegovine koji više neće dozvoliti da njihova domovina bude predmet borbe velikosrpske, velikohrvatske i muslimanske reakcije oko podjele vlasti.”

Posebno je značajan i istup vijećnika Jakova Grgurića koji odražava jasnu svijest o kontinuitetu bosanske državnosti, kada kaže:“ uzmite istoriju pa možete vidjeti da je Bosna bila samostalna država. Prema tome moramo da onda sudimo da je nama lako stvoriti državno-pravni akt o o BiH. Državno-pravni temelji BiH su samo zakopani. A naša je dužnost da temelje otkopamo i da na tim temeljima gradimo našu federalnu jedinicu, našu državu BiH“.

Smatram važnim spomenuti i Deklaraciju o pravima građana BiH, donesenu na Drugom zasijedanju ZAVNOBIH-a u Sanskom Mostu, 1944., dakle pet godina prije usvajanja Deklaracije Ujedinjenih nacija o ljudskim pravima, koja je potvrdila kardinalno važnu činjenicu da je BiH kao multietnička država moguća.

Zbog toga su odluke ZAVNOBIH-a izuzetno važne za historijski kontinuitet, politički individualitet, suverenitet i međunarodni subjektivitet BiH i još uvijek predstavljaju pouzdano uporište za društvenu i demokratsku tranziciju bosansko-hercegovačkog društva. Preduslov za to je, i mislim da se u vezi sa tim svi možemo složiti, odustajanje od nacionalističke unilateralnosti, etnocentrizma i hegemonizma.

Jedan od najvećih problema ne samo BiH nego i našeg regiona, osim višedecenijskih teritorijalnih pretenzija i osporavanja suvereniteta i političke neovisnosti, jeste neprihvatanje i neuvažavanje historijske činjenice o postojanju različitih etničkih identiteta i osobenosti njihovih kultura i tradicije što je i politički imperativ ali iverelika prepreka procesu reintegracije i pomirenja i jedan od većih izazova za stabilnu budućnost i ukupan prosperitet.

BiH je decentralizovana država, uvijek je, u modernoj historiji, to i bila, i to je ustvari njena prednost a ne njen nedostatak jer ispravna regionalizacija, naravno, ne ova postojeća, odgovara biću Bosne , posebno sa aspekta njene privrede i ekonomije.

Svaka ideja potpune centralizacije ili teritorijalno- administrativne izolacije ne odgovara BiH.

Dejton je donio mir i potvrdio historijski kontinuitet, teritorijalni integritet i državni suverenitet i to je njegova najeća vrijednost, ali ne i neophodne pretpostavke za uspješno funkcioniranje i društenu reintegraciju BiH, kao društva istinske pluralne demokratije, jednakosti građana i ravnopravnosti naroda.

Neću naravno, govoriti o prednostima i manama Dejtonskog mirovnog sporazuma i Ustava BiH, ali želim spomenuti da je, pored imena bh entiteta RS, najlošije rješenje je što BiH nije jedna izborna jedinica za PD i DN PS BIH, kao i za članove Predsjedništva što je izvor diskriminacije koju je utvrdio Evropski sud za ljudska prava.

Puno je izazova i obaveza pred BiH, i očekujem da će ova naučna konferencija na stručan i strateški način dati odgovore na njih.

Lično, EU i NATO integracije smatram najvažnijim vanjskopolitičkim ciljevima koji nemaju alternativu imajući u vidu geografski položaj BiH, kulturno naslijeđe, geopolitičku situaciju, i neophodnost stvaranja sigurnog, stabilnog i perspektivnog okruženja za sve građane BiH.

Neki će kazati da se u politici uvijek moraju imati alternative. Bit će pokušaja izvana, kako onih direktnih, tako i onih indirektnih, odnosno hibridnih da se Bosna i Hercegovina uvuče u neke druge saveze, kao što su Otvoreni Balkan, BRICS ili slično, ali ja mislim da su euroatlantske integracije bez alternative, jer to je svijet kojem mi pripadamo kako geografski, tako i kulturološki. Narodi koji žive u Bosni i Hercegovini su autohtoni evropski narodi, mi nismo došli u Evropu, mi živimo u Evropi preko hiljadu godina i tako će i ostati. Naš jedini prirodni put je put ka Evropi.

Jasno je da trebamo imati dobre odnose i sa istokom i sa zapadom – posebno u oblasti ekonomske, naučne i kulturne saradnje - uostalom uvijek smo bili most koji je spajao različite civilizacijske krugove i tako treba i ostati. Kapital ne poznaje granice, vjere ili nacije. Moramo investitorima pružiti stabilnost i sigurnost kao osnovni preduslov ulaganja. Tako ćemo zadržati mlade ljude, ulagati u njihovo obrazovanje i time im osigurati bolju i svijetliju budućnost.

U ideološkom smislu moramo zadržati prozapadne vrijednosti demokratije, slobode i ljudskih prava i mislim da u BiH ne treba biti mjesta za antizapadni narativ, ne zato što je zapad savršen, jer svi dobro znamo da nije, već zato što niti jedan drugi narativ neće osigurati ono što treba ljudima u BiH, a to je mir, blagostanje i sigurnost. Moramo sačuvati naše prijatelje, kako na istoku, tako i na zapadu, jer historija nas uči da u ovakvom globaliziranom svijetu sami ne možete ništa postići. Morate imati partnerstva i savezništva.

Kao što je jasno da snagu jedne države i društva ne čini samo vojna sila i jaka savezništva. Snagu jedne države i društva čini i kvalitetno obrazovanje, ulaganje u nauku, društvo znanja, društvo meritokratije i političko jedinstvo. Sasvim je prirodno da po pitanju političke ideologije budemo podijeljeni i heterogeni. Politički pluralizam je koristan za svako demokratsko društvo. Ali po pitanju zaštite državnosti Bosne i Hercegovine na principima ZAVNOBIH-a ne smije biti podjela i tu moramo biti jedinstveni.

Na kraju želim kazati da budućnost BiH vidim u daljem jačanju i izgradnji demokratske, multietničke, antifašističke, građanske, evropske, sekularne i naravno jedinstvene, stabilne i prosperitetne države.

Uvažene dame i gospodo, želim vam uspješan rad, dobre diskusije i kvalitetne zaključke tokom trajanja ovog naučnog skupa. Detaljno sam pogledao program konferencije, knjigu sažetaka i predviđene paneliste i diskutante i mislim da se radi o vrhunskim autoritetima koji mogu stručno i naučno utemeljeno govoriti o temama koje su dio programa. Hvala na pažnji! (kraj)